

עת"א 26495-01-17 - זוהר חגיר נגד הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

05 פברואר 2017

עת"א 26495-01-17 חגיר נ' הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון ואח'

בפני כב' השופט רון שפירא, סגן נשיא
עוותר זוהר חגיר
נגד
משיבים 1. הממונה על עבודות שירות - מפקדת גוש צפון
2. מדינת ישראל

פסק דין

העוטר הגיש עתירה זו בעצמו והוא אינו מייצג ע"י עו"ד. עתירתו של העוטר מופנית כלפי החלטת מפקד המחו"ז הצפוני של שב"ס שניתנה ביום 18.9.2016 ואשר אימץ את המלצת הממונה על עבודות השירות והורה כי העוטר יפסיק לרצות את עונשו בעבודות שירות וירצה את יתרת מסרו (152 ימי מסר, בכפוף לבדיקה סופית של הימים שכבר רצוץ בעבודה) כמסר בפועל במתќן קליה.

עיקר העבודות אינם שניי בחלוקת. על העוטר נגזר לרצות עונש של מסר שישה חודשים. הותר לו לרצות את מסרו בעבודות שירות. העוטר התיצב לריצוי עבודות השירות ביום שנקבע בגין הדין ואולם מיד בסמוך לאחר החל להעדר מהעבודה בטענות שונות. בהמשך הפסיק להתיצב בעבודות שירות.

לטענת העוטר הוא "נפל" שוב לשימוש בסמים ונפה מיזמתו להלין גמילה. ההליך החל באשפוז בטمرة ובהמשך עבר העוטר לקהילה הטיפולית מלכישוע, שם נקלט לטיפול ביום 16.5.30.

צוין כי על פי הדוח שנשלח לבית המשפט מהקהילה הטיפולית במלכישוע עולה כי כבר ביום 16.5.17 נשלח מכתב מהאשפוז בטمرة אל הממונה על עבודות השירות המודיע על קליטתו של העוטר לטיפול שם.

ביום 3.8.16 נשלח מכתב מלכישוע אל רכז עבודות השירות מחוז הצפון כדי לברר את המועד המשפטי של העוטר. ביום 4.8.16 התקבל במלכישוע מכתב מאת הממונה על עבודות השירות המודיע על זמנו של העוטר לשימוש ביום 31.8.16. צוין כי מכתב זה נשלח מוקדם יותר לכתובות מגוריו של העוטר. העוטר הוחתם על אישור להתיצבתו לשימוש והאישור הוחזר לממונה על עבודות השירות ביום 10.8.16. העוטר התיצב לשימוש ביום 31.8.16 ולאחר מכן חזר לקהילה הטיפולית ודוח שם כי הוא אמר לקבל החלטה בהמשך. לדבריו, כפי שנמסר למטופלים בקהילה הטיפולית, הותר לו המשיך ולשהות שם במסגרת טיפולית.

עמוד 1

ביום 1.1.17 פנתה הקהילה לטיפול במלכישוע אל רשם הממונה על עבודות השירות כדי לברר אם התקבלה החלטה בעניינו של העוטר. רק לאחר מכן, ביום 2.1.17 ובמהמשך פניה בכתב של גורמי הטיפול במלכישוע, התקבלה תשובה הממונה על עבודות השירות ולפיה העוטר הממונה על עבודות השירות עוד ביום 5.9.16 בקשה/המליצה למפקד המחווז להפיקע את עבודות השירות. ביום 18.9.16 התקבלה החלטת מפקד המחווז על הפסקת עבודות השירות. ההחלטה זו לא נשלחה לקהילה לטיפול במלכישוע אלא כתובת מגורי של העוטר בחיפה, זאת על אף שהחל מיום 3.8.16 היה ידוע לגורמי הממונה על עבודות השירות כי העוטר מצוי בקהילה לטיפול.

ביום 3.1.17 נערכה במלכישוע שיחה לעוטר שנשאל האם רצונו וביכולתו להסתיע בשרותיו עו"ד כדי לנסות ולעתור בעניין ההחלטה. ביום 4.1.17 הוחלט בקהילה לטיפול כי עקב מצבו המשפטית שנוצר יפסיק הטיפול ועל העוטר להסיג עצמו. ההחלטה הועברה מהקהילה במלכישוע למומנה על עבודות השירות, לידי הרשם.

גורמי הקהילה לטיפול במלכישוע מצינים כי במהלך התקופה בה שהה העוטר בקהילה לטיפול הוא עבר הליך משמעוני, שיתף פעולה ומילא תפקידים בקהילה, והתמודד עם סוגיות קשות בחיי. גורמי הטיפול בקהילה מדגשים כי המעבר מהשלב המשמעוני לטיפול אל רצוי עונש המסר יהווה טולטה קשה מבחינות רבות. עוד מצין כי בנסיבות אלו לא הושלם הליך הטיפול ובמידה ובית המשפט אישר את המשך הליך הטיפול תיבחן האפשרות ע"י גורמי המקצוע במלכישוע, בהתאם למצבו של העוטר.

לאחר קבלת הדוח מהקהילה לטיפול השלים ב"כ שב"ס את התגובה לעתירה. בתגובה המשלימה צוין כי העוטר פנה להליכי הגמilia ללא שפנה וקיבל אישור מגורמי הממונה על עבודות השירות. העוטר לא דיווח לבית המשפט, בישיבה מיום 22.1.17, כי למעשה התקבלה במלכישוע החלטה על הפסקת הטיפול בו. בנסיבות אלו יש לדחות את טענות העוטר מאוחר ולא נפל פגם בהחלטת מפקד המחווז הצפוני של שב"ס אשר הורה על הפסקת רצוי העבודות. על העוטר להתייצב לרצוי מסרו כאשר יוכל לפנות שוב לקהילה במלכישוע לאחר סיום רצוי המסר. ב"כ שב"ס מצינת עוד כי העוטר יוכל לבקש להשתלב בתכנית טיפולית מתאימה במסגרת רצוי מסרו.

לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ועינתי בדו"ח שנשלח ע"י הקהילה לטיפול במלכישוע החלטתי לקבל את העתירה במובן זה שענינו של העוטר יוחזר לשימושו, כפי שיפורט להן:

ראשית אדגיש כי ערד אני לעובדה שהעוטר לא דיווח לבית המשפט במהלך הדיון ביום 22.1.17 על ההחלטה גורמי הטיפול בקהילה במלכישוע ביום 4.1.17 ולפיה נפסקה שהייתו שם. לא ראיתי בהתנהלות זו עילה לדחית העתירה. העוטר אינו מוצג ויתכן שאינו בקיא בכל הנדרש מעוטר. ואולם מעבר לאמר, מכתב הקהילה לטיפול, שנשלח לבית המשפט בהמשך באותו דיון, עולה כי ההחלטה על הפסקת הטיפול היא פועל יוצא של מצב המשפט כי עיר נוכנים הטיפול מדגשים כי במהלך הטיפול עבר העוטר התקדמות משמעותית במהלך הגמilia. עוד מדגשים הם כי יהו נוכנים לשקלול קבלתו להמשך טיפול בשום לב למצבו בהמשך. מכאן שאון לראות בנסיבות אלו את הפסקת הטיפול כהՃחה מהקהילה לטיפול אלא כהחלטה הנגזרת מהמצב המשפטי שנוצר.

סביר אני כי בהליך השימוש, כמו גם בעת שהתקבלה החלטת מפקד המחו"ז הצפוני של שב"ס, נפל פגם. מהאמור בדו"ח שב"ס עולה כי לכל המאוחר ביום 3.8.16 יודיעו גורמי הממונה על עבודות השירות כי העותר מצוי בקהילה טיפולית מלכישוע. על אף האמור לא התבקש לצורך השימוש כל דו"ח מטעם הקהילה הטיפולית על מצבו של העותר ומידת התקדמותו בהליך הטיפולי שם.

סעיף 11ד' (א) לפקודת בית הסוהר [נוסח חדש] תשל"ב - 1971(להלן: "הפקודה") קובע כי: "**ניצב בתי הסוהר יבחן אפשרויות לשיקומו של אסיר שהוא אזרח ישראלי או תושב ישראל וינקט צעדים להבטחת שילובו המרבי בפעילות שיקום בין כותלי בית הסוהר**". על פי החזון האסטרטגי של שב"ס "שירות בית הסוהר הינו ארגון כלאיה לאומי, ארגון ביטחוני בעל ייעוד חברתי, המשתיך למערכת אכיפת החוק. **תמצית תפkidio - החזקת אסירים ועצורים בשמירה בטוחה ונאותה, תוך שמירה על כבודם, מילוי צרכיהם הבסיסיים והקניית כלים מתקנים לכל האסירים המתאימים לכך, על מנת לשפר את יכולתם להיקלט בחברה עם שחרורם.** זאת, **תוקן שיתוף פעולה עם גורמי ממסד וקהילה שונות**". [ההדגשות הוספו. ראו, למשל, בדו"ח מבקר המדינה 64ג' משנת 2014, בפרק הדן בהיבטים בשיקום אסירים, עמ' 475; דו"ח שני של שב"ס לשנת 2012, פרק הפתיחה]. "**שיקום הוא אמצעי מניעתי** שמקדם לא רק את האינטרס הציבורי בביטחון אישי, שהוא כאמור ראשון במעלה, אלא בד בבד גם את רוחותם של האסירים - ומכאן חשיבותו..." [רע"ב 16/8966 פלוני נ' מדינת ישראל (17.1.2017)]. הדברים נאמרו שם בהקשר לשיקום עבריני מין ואולם הם נכוונים לכל הליכי השיקום, ובמיוחד שמדובר בשיקום מעבירה שבבסיסה התמכרות].

אמנם, על פי הוראות הפקודה כאמור בסעיף 11ד'(א) לעיל, הפעולות השיקומית של שב"ס היא בין כתלי בית הסוהר. עם זאת מאסר בעבודות שירות גם הוא עונש של מאסר. האחריות על האסיר המרצה בעבודות שירות היא של שב"ס. מכאן שגם המאסר מרצה בעבודות שירות, ולא בין כותלי הכלא, חלה החובה לשקל במסגרת כל החלטה גם שיקולים הקשורים בשיקומו של האסיר. כל זאת בהתאם לחזון האסטרטגי של שב"ס. חובה זו, לשקל שיקולי שיקום במסגרת ההחלטה המנהלית גם בעניין עבודות שירות, מתישבת עם המעמד שיש לתת לשיקולי שיקום בכל הנוגע לקביעת העונש ההולם בהתאם להוראות חוק העונשין. על זאת ראוי להוסיף עוד את מסקנות והמלצות דו"ח הוועדה לבחינות מדיניות העונשה והטיפול בעברינים, בראשות שופטת בית המשפט העליון (בדימוס) דליה דורנר, שפורסמו בנובמבר 2015 (בהקשר זה ראוי לעין גם בהנחיות לחקיקה שהופצץ ע"י משרד האוצר ביום 18.5.2016 במסגרת הכנסת חוק ההסדרים ותקציב המדינה בנוגע ליעול מדיניות העונשה ושיקום האסירים בישראל).

בהתאם, סביר אני כי נפל פגם בעת שבהליך השימוש, ובמהמשך בעת שהוצעו המלצות בפני מפקד המחו"ז הצפוני של שב"ס, לא הובאו בחשבון נתונים בכלל הנוגע למצב הליך שיקומו של העותר במסגרת הקהילה הטיפולית מלכישוע ולא הוצגה בפניי מקבל ההחלטה כל חוות דעת של גורמי הטיפול בעניין זה.

אדגיש כי עיר אני כאמור בגין הדיון של בית משפט השלום בחיפה בת"פ 49145-01-14, אשר גזר ביום 12.15.2015 את עונשו של העותר. שם רשם במפורש כי "**הנאשם מזוהה כי יהיה נתון במעקב של בדיות שטן וסירוב לבדיקה או בדיקה עם ממצאים חיובים יהו עילה להפסקה מנהלית של עבודות השירות**". מכאן שהוא על העותר לדעת כי כל חזרה לשימוש בסמים מהוועה עילה להפסקת עבודות השירות.

עם זאת, היה מקום לבחון ולשקול במסגרת מכלול השיקולים גם את ההליך הטיפולי שעבר העוטר. משנושא זה כלל לא נבחן ולא נshall ולא הוצגו בפניו מחייב החלטות נתונים בעניין זה, נפל גם בהליך קבלת ההחלטה המנהלית בעניינו של העוטר.

אשר על כן אני מורה כדלקמן:

ההחלטה שהתקבלה בעניינו של העוטר תבוטל. העוטר יוחזר לשימוש בנסיבות יבחן כל היבטים של הידרות העוטר מעבודות השירותividות ביחיד עם ההליך הטיפולי שעבר ומכלול שיקולי השיקום. המלצות הממונה על עבודות השירות, לאחר שישקלו כל הנתונים הנדרשים לעניין, יועברו למפקד המחו"ז הצפוני של שב"ס, שייחליט בהתאם לסמכו ולי מיטב שיקול דעתו. אbehior כי לגופו של עניין איןני מביע עמדה.

ניתן היום, ט' שבט תשע"ז, 05 פברואר 2017, במעמד העוטר וב"כ הצדדים.

ר' שפירא, ס. נשיא